

An exceptionally long line: 50 years of “Polymers in Medicine”

Wyjątkowo długa linia: 50 lat “Polimerów w Medycynie”

Marek Misiak^{A–F}

Wydawnictwo Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu

A – research concept and design; B – collection and/or assembly of data; C – data analysis and interpretation;
D – writing the article; E – critical revision of the article; F – final approval of the article

Polymers in Medicine, ISSN 0370-0747 (print), ISSN 2451-2699 (online)

Polim Med. 2021;51(2):103–112

Address for correspondence

Marek Misiak

E-mail: marek.misiak@umw.edu.pl

Funding sources

None declared

Conflict of interest

None declared

Received on December 10, 2021

Accepted on December 14, 2021

Published online on December 15, 2021

Streszczenie

Historia „Polimerów w Medycynie” odzwierciedla nie tylko rozwój zastosowania tego typu materiałów w medycynie i farmacji, ale także przemiany w polskich czasopismach naukowych – rozpowszechnianie wyników badań naukowych i życie naukowe zawsze odbywają się w określonym kontekście zarówno językowym, jak i społeczno-politycznym. Artykuł prezentuje historię czasopisma od powstania biuletynu informacyjnego „Tworzywa Sztuczne w Medycynie”, poprzez I Międzynarodową Konferencję Krajów Członkowskich RWPG „Zastosowanie tworzyw sztucznych w medycynie”, która odbyła się w październiku 1969 roku w Warszawie oraz założenie „Polimerów w Medycynie” w latach 1970–1971, aż po współczesność. Przedstawiono zmiany na stanowisku redaktora naczelnego, przemiany szaty graficznej, a przede wszystkim zmieniającą się tematykę czasopisma, które początkowo poświęcone było przede wszystkim materiałom polimerowym w ogólności, protetyce ortopedycznej i produkcji sprzętu medycznego. Zmienny rytm wydawania czasopisma został omówiony na tle przemian gospodarczych czasów schyłkowej PRL i początków III RP. Jako ważny symbol przemian w globalizującym się świecie nauki wskazano języki, w których publikowano artykuły i materiały dodatkowe w „Polimerach w Medycynie” – początkowo cztery (polski, angielski, rosyjski, niemiecki), od 1986 trzy (bez niemieckiego), od 1997 roku dwa (zniknął rosyjski), a od 2021 roku jeden (angielski).

Słowa kluczowe: polimery, czasopismo naukowe, tworzywa sztuczne, historia nauki, języki

Abstract

The history of “Polymers in Medicine” reflects not only the development of utilizing such materials in medicine and pharmaceuticals, but also changes in Polish scientific journals – dissemination of results of scientific research and broader scientific activity always takes place in a specific linguistic and sociopolitical context. The paper presents a brief historical sketch of the journal, starting from the establishment of the information bulletin “Plastics in Medicine”, through the 1st International Conference of the COMECON “Utilization of plastics in medicine”, which took place in Warsaw in October 1969, and the founding of “Polymers in Medicine” in 1970–1971, until the present day. Subsequent editors-in-chief are introduced, along with transformations of the layout, and above all, the evolution of issues described in the published papers, which initially concerned chiefly polymer materials in general, orthotics and plastic medical equipment. The changing rhythm of publication of the journal is discussed on the background of economic transformations during the decline of Polish People’s Republic and the early days of modern Poland. Languages in which articles and additional materials were published in “Polymers in Medicine” can be regarded as a symbol of changes in the globalizing world of science: between 1964 and 1986 four languages (Polish, English, Russian, and German), then three (without German) until 1997, then two (Russian also disappeared) and – since 2021 – one (English).

Key words: polymers, scientific journal, plastics, history of science, languages

Cite as

Misiak M. An exceptionally long line: 50 years of “Polymers in Medicine” [in Polish]. *Polim Med.* 2021;51(2):103–112. doi:10.17219/pim/144892

DOI

10.17219/pim/144892

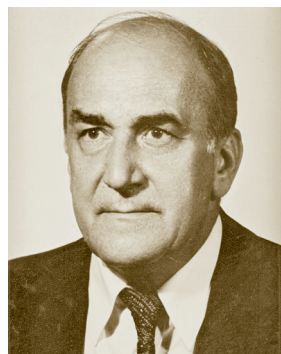
Copyright

© 2021 by Wrocław Medical University

This is an article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 3.0 Unported (CC BY 3.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>)

Początek przed początkiem

Obchodzimy pięćdziesięciolecie „Polimerów w Medycynie”, ponieważ pod takim tytułem czasopismo to ukazuje się od 1971 roku. Dopiero eksploracja zasobów Biblioteki Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu wykazała, że nasze czasopismo stanowi kontynuację wychodzącego w latach 1964–1969 kwartalnika „Tworzywa Sztuczne w Medycynie”, wydawanego w tej samej instytucji i w dużej części przez ten sam zespół redakcyjny. Inicjatorem był prof. (wówczas doc. dr hab.) Henryk Kuś (ryc. 1), jeden z najwybitniejszych wówczas w Polsce specjalistów w dziedzinie chirurgii ręki i chirurgii urazowej w ogóle, a czasopismo wydawano w Zakładzie Chirurgii Eksperymentalnej i Badań Biomateriałów, funkcjonującego w ramach Katedry Chirurgii Urazowej Akademii Medycznej we Wrocławiu w szpitalu przy ul. Poniatowskiego 2. Zakład był wydawcą do 2003 roku – od tego momentu rolę tę przejęła uczelnia jako całość, czyli do 2012 roku Akademia Medyczna we Wrocławiu, a po zmianie nazwy Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich. W „Tworzywach...” i wczesnych numerach „Polimerów...” podanych jest kilku wydawców: Centralne Laboratorium Naukowo-Doświadczalne Przemysłu Ortopedycznego, Zjednoczenie Przemysłu Ortopedycznego, a także Resortowy Ośrodek Informacji Centralnego Ośrodka Techniki Medycznej. Czasem dopiero sięgnięcie

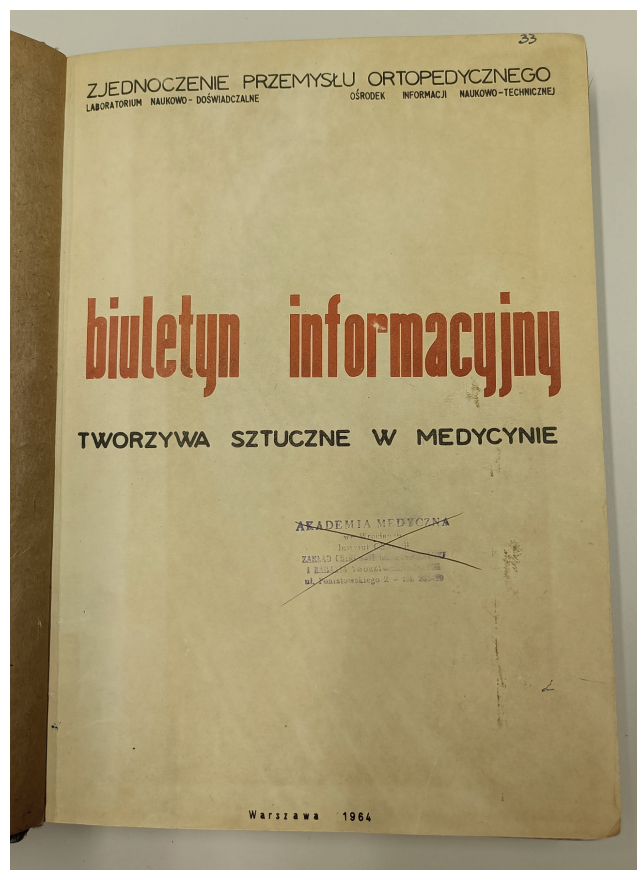
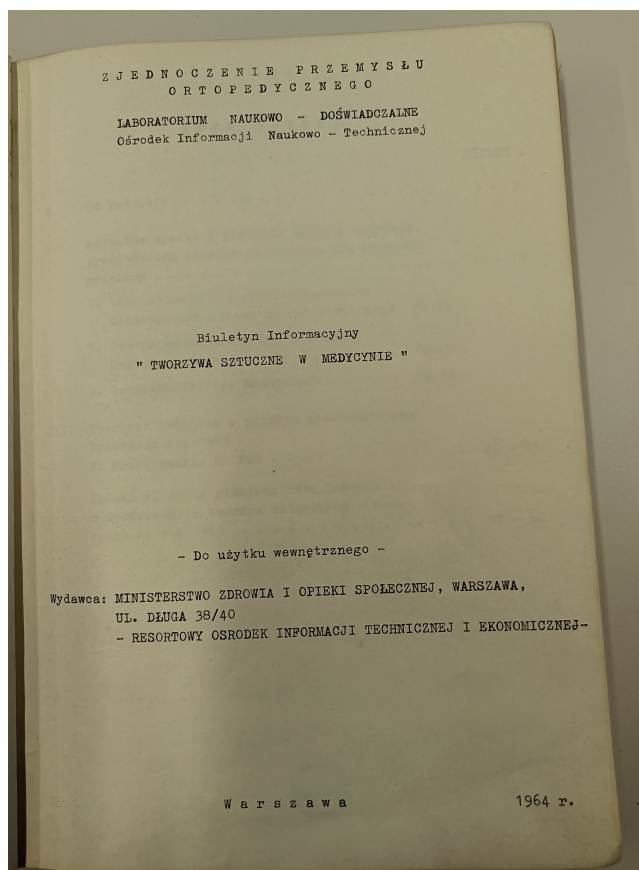
Ryc. 1. Prof. dr hab. Henryk Kuś, redaktor naczelny „Tworzyw Sztucznych w Medycynie” i pierwszy redaktor naczelny „Polimerów w Medycynie”

Fig. 1. Prof. Henryk Kuś, PhD, DSc., editor-in-chief of „Plastics in Medicine” and first editor-in-chief of „Polymers in Medicine”

do innych źródeł informacji pozwala stwierdzić, czy w tym gąszczu nazw charakterystycznych dla scentralizowanej gospodarki uspołecznionej mamy do czynienia z różnymi podmiotami, czy z różnymi komórkami tej samej organizacji.

Do użytku wewnętrznego

Gdy przyjrzeć się biografii naukowej prof. Kusia, można wysunąć przypuszczenie, że do założenia czasopisma skłoniły go dwa wydarzenia: stypendium w Bordeaux w 1963 roku i – po powrocie – objęcie stanowiska kierownika Zakładu Badań Tworzyw Sztucznych AM we Wrocławiu. Decyzję o wydawaniu kwartalnika – z inicjatywy

Ryc. 2. Karty tytułowe pierwszego i drugiego numeru „Tworzyw Sztucznych w Medycynie” (numery 1/1964 i 2/1964)

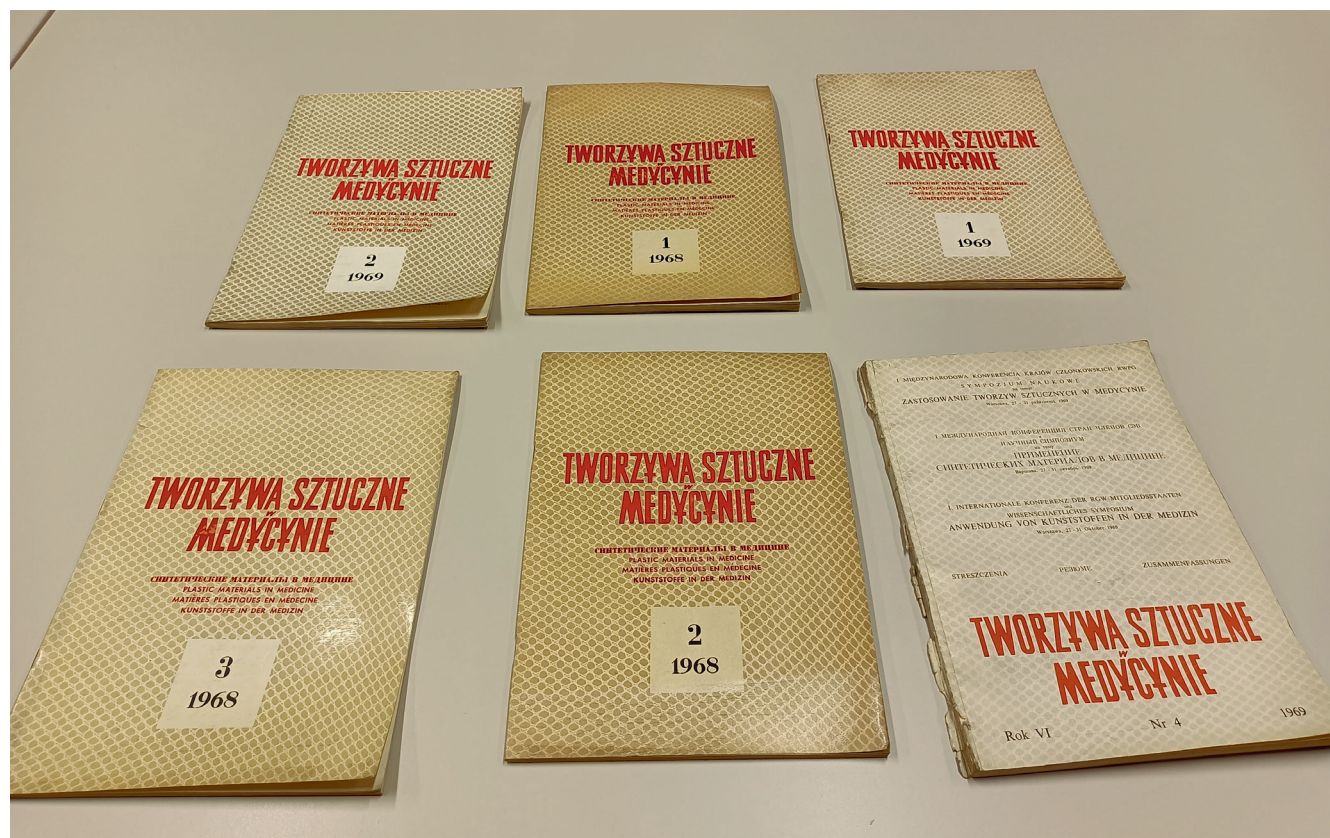
Fig. 2. Title pages of the 1st and 2nd issue of „Plastics in Medicine” (issues 1/1964 and 2/1964)

dr. Kusia – podjęła Rada Naukowa Zjednoczenia Przemysłu Ortopedycznego. Zawartość pierwszych numerów „Tworzyw Sztucznych w Medycynie” z 1964 roku – omówienia zachodnich publikacji oraz polskich i zagranicznych patentów, a także polskie zestawienia bibliograficzne oraz doniesienia z konferencji i kongresów – wskazuje, że początkowo czasopismo to było pomyślane jako próba zintegrowania środowiska badaczy w kraju i przybliżenia im zagranicznego piśmiennictwa, do którego nie mieli dostępu, nie zaś jako typowe czasopismo naukowe. Nie bez powodu nosiło zresztą podtytuł „Biuletyn Informacyjny”, a adnotacja na stronie tytułowej mówiła, że przeznaczone jest wyłącznie do użytku wewnętrznego. Umieźdzyńarodowienie nauki z punktu widzenia wielu polskich badaczy było wówczas słabsze niż dzisiaj, a w przypadku krajów Bloku Wschodniego często ograniczało się do innych krajów RWPG. Jednak w ciągu roku czasopismo wyraźnie się sprofesjonalizowało. Pierwsze dwa numery (ryc. 2) przypominają publikacje wydawane poza cenzurą – to maszynopisy odbite nawet nie w drukarni, a w powielarni. Natomiast już w numerze 1/1965 layout, czyli postać wizualna czasopisma, nie odbiega od ówczesnych standardów edytorskich (ryc. 3–5). Zawartość czasopisma stanowią już głównie prace oryginalne, nie brakuje wysokiej jakości ilustracji czarno-białych (drukowanych w technice rastra), a od numeru 4/1966 sporadycznie pojawiają się ilustracje barwne – głównie przedruki z książek lub innych czasopism – na wklejkach (kolorowe ryciny

na stałe zagościły w „Polimerach w Medycynie” dopiero od 2010 roku). Niektóre wykresy, schematy i rysunki intrygują nie tylko treścią, ale także rzadko dziś spotykaną elegancją, wręcz stylem. W jednym z numerów z 1965 roku pojawia się też interesujący passus w instrukcji dla autorów – o wynagradzaniu za teksty według „przyjętych stawek”. Stanowiłoby to przeniesienie zwyczajów z prasy ogólnej (gdzie autor otrzymuje honorarium) do prasy naukowej (gdzie – jeśli w ogóle jest mowa o pieniądzu – to autor płaci). Niestety dla autorów, kolejne instrukcje aż do początku lat 90. wyraźnie mówiły, że publikowanie na łamach „Polimerów w Medycynie” nie wiąże się z wynagrodzeniem.

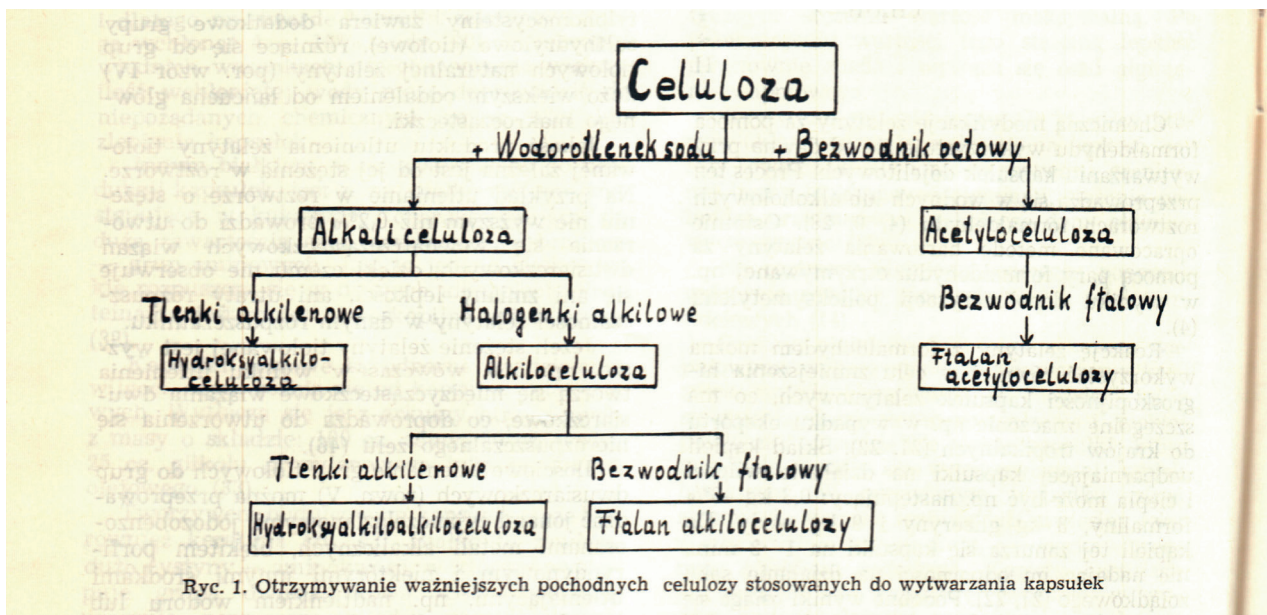
Cenzura zezwala

Ostatni numer „Tworzyw Sztucznych w Medycynie” trafił do rąk czytelników na początku 1970 roku – kilkumiesięczne opóźnienia w druku były normą. W tym samym roku pod redakcją prof. Kusia ukazał się liczący ponad 800 stron tom, również zatytułowany „Tworzywa sztuczne w medycynie”, będący zbiorem artykułów, częściowo powstałych na zamówienie, a częściowo stanowiących plon kilku konferencji, oraz tekstów nadesłanych do czasopisma, zakwalifikowanych do druku, a nieopublikowanych już z braku miejsca. Jednocześnie 22 lutego 1970 roku Akademia Medyczna we Wrocławiu złożyła w Głównym

Ryc. 3. „Tworzywa Sztuczne w Medycynie” w formacie A4 w latach 1968–1969

Fig. 3. „Plastics in Medicine” in A4 format (1968–1969)

Ryc. 4. Ręcznie rysowany schemat zamieszczony w numerze 1/1968 „Tworzyw Sztucznych w Medycynie”. Zwraca uwagę staranne, wręcz kaligraficzne pismo

Fig. 4. Hand-drawn chart published in „Plastics in Medicine” 1/1968. It should be noted that the handwriting is very meticulous, almost calligraphic

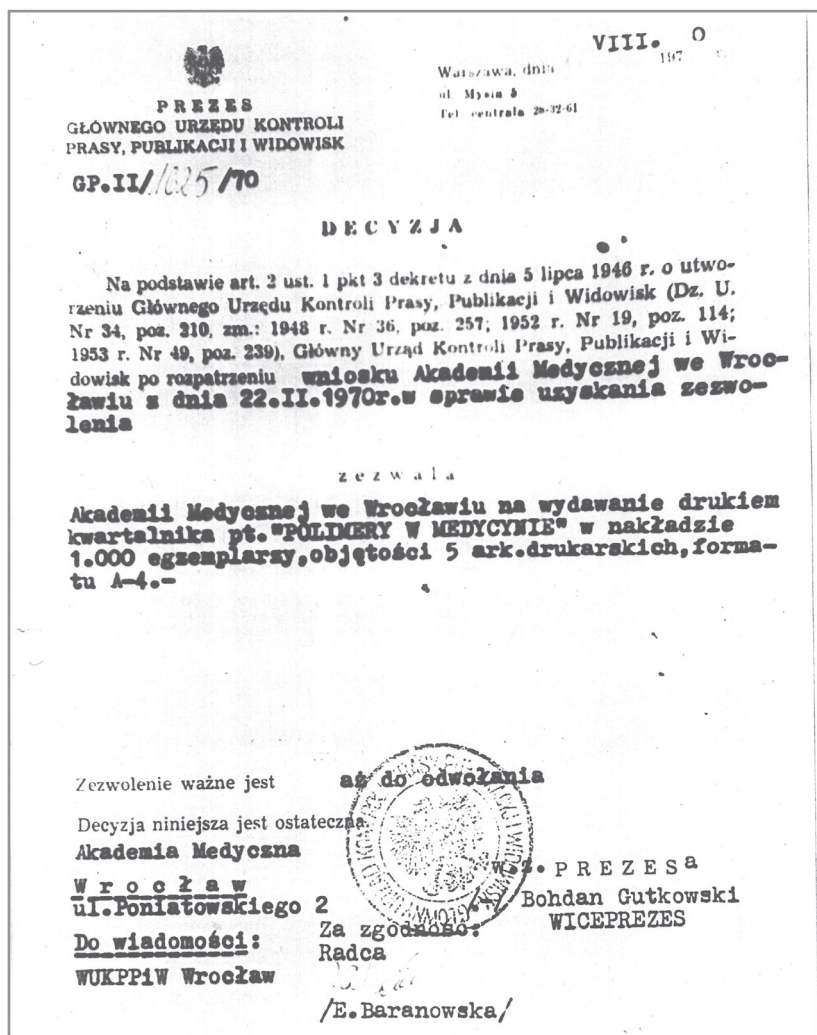

Ryc. 5. Pierwsze kolorowe ilustracje – „Tworzywa Sztuczne w Medycynie” nr 1/1966

Fig. 5. One of the first color illustrations in „Plastics in Medicine” – issue 1/1966

Urządzie Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk (tj. cenzurze) wniosek o zgodę na wydawanie czasopisma „Polimery w Medycynie” – do 1990 roku oprócz rejestracji tytułu w sądzie wymagana była taka zgoda. Decyzja urzędu cenzorskiego (ryc. 6) nie precyzowała częstotliwości

ukazywania się czasopisma, wspominała natomiast o jego nakładzie (1000 egz.), objętości (5 arkuszy drukarskich) i formacie (A4). Spośród tych parametrów dotrzymywany był tylko nakład – format czasopisma zmniejszył się do B5 (ryc. 7), a objętość była zmienna z numeru na numer.

Ryc. 6. Zezwolenie Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk (tj. cenzury) na wydawanie „Polimerów w Medycynie” z roku 1970

Fig. 6. A permit from the Central Control Office of the Press, Publications and Public Performances (state censorship in communist Poland) from 1970, allowing the publication of „Polymers in Medicine”

Ryc. 7. Przykład artykułu w języku rosyjskim w numerze 2/1975 „Polimerów w Medycynie”. Zwraca uwagę layout podobny raczej do książki niż czasopisma (format B5)

Fig. 7. An example of a paper in Russian published in the 2/1975 issue of „Polymers in Medicine”. Of note, the layout resembles more a book than a journal (B5 format)

Impulsem do przekształcenia „Tworzyw Sztucznych w Medycynie” w szerzej zakrojone „Polimery w Medycynie” była I Międzynarodowa Konferencja Krajów Członkowskich RWPG pod tytułem „Zastosowanie tworzyw sztucznych w medycynie”, która odbyła się w październiku 1969 roku w Warszawie – prof. Kuś i inni członkowie zespołu redakcyjnego „Tworzyw...” byli jej współorganizatorami. Dwa specjalne zeszyty „Tworzyw...” z 1969 roku zawierały program konferencji w trzech językach (po polsku, rosyjsku i niemiecku) wraz z mapką oraz zdjęciem miejsca obrad (Pałacu Staszica) na czwartej stronie okładki. Natomiast pierwszych sześć numerów „Polimerów...” (1–4/1971 i 1–2/1972) to po prostu komplet materiałów z tej konferencji (z podziałem na poszczególne posiedzenia) oraz relacje z wydarzeń towarzyszących (wystaw, dyskusji panelowych itp.).

Proszę nie odbiegać od tematu

Gdy przyjrzeć się tematyce „Tworzyw...” i „Polimerów...”, zwraca uwagę przede wszystkim dominacja trzech obszarów. Pierwszym była protetyka ortopedyczna – sporo artykułów prezentuje innowacyjne protezy nóg i rąk, dopasowane do indywidualnych potrzeb konkretnych pacjentów dzięki zaawansowanym technikom obróbki polimerowych tworzyw sztucznych (ryc. 8). Drugi obszar to szeroko rozumiany sprzęt medyczny wykonywany z materiałów polimerowych – od strzykawek, poprzez cewniki, urządzenia do pobierania i magazynowania próbek tkanek, nici chirurgiczne, na narzędziach chirurgicznych skończywszy. Szczególnie widoczna jest obecność produktów zaspokajających potrzeby służby krwi i transfuzjologii – od pojemników na krew konserwowaną do eksperymentalnych preparatów krwiozastępczych – oraz chirurgii (alloplastyka, kranio-plastyka). Wreszcie trzecia dziedzina to różnego rodzaju

materiały opatrunkowe, nierzadko bardzo specjalistyczne – np. przeciwoleżynowe, przeznaczone do opatrywania oparzeń i odmrożeń albo stosowane po zabiegach chirurgicznych (zwłaszcza z zakresu chirurgii urazowej) w celu przyspieszenia gojenia się ran. Znaczącą grupę stanowią artykuły o wytwarzaniu i przetwarzaniu polimerów jako takich – zdecydowanie z obszaru chemii, a nie zastosowania polimerów w medycynie. Pojawiały się też szeroko zakrojone, przeglądowe studia o zastosowaniach tych samych tworzyw polimerowych w różnych gałęziach medycyny. Ważnym zagadnieniem była ewentualna toksyczność wyrobów polimerowych – zarówno w procesie produkcji, jak i przy ich stosowaniu. Tematyka farmaceutyczna, dziś wyraźnie obecna w czasopiśmie, zaznacza się mocniej dopiero po roku 2000, a protetyka stomatologiczna – w drugiej połowie lat 90. Znacznie częstsze niż obecnie były studia przypadków – np. osób, które doznały różnorodnych urazów. Współcześnie dla badaczy publikujących w „Polimerach...” naturalnym środowiskiem jest laboratorium, nie zaś sala chorych czy dom pacjenta. Specjalizacja w nauce jest tu widoczna na wyrazistym przykładzie.

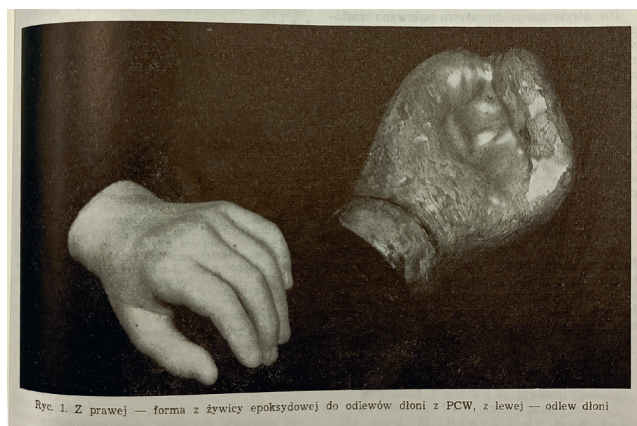
Oprócz prac oryginalnych i poglądowych w czasopiśmie znaleźć można było materiały innego typu:

- relacje z konferencji, sympozjów itp. oraz zapowiedzi takich wydarzeń (w tym na Zachodzie – nawet w USA),
- informacje o pracach polskich i zagranicznych ośrodków badawczych,
- testy nadesłanego do redakcji sprzętu medycznego,
- informacje o asortymencie producentów takiego sprzętu,
- recenzje i streszczenia książek (szczególnie zagranicznych, do których czytelnicy mieli utrudniony dostęp),
- wykazy wniosków patentowych,
- opisy wniosków racjonalizatorskich,
- a także listy do redakcji, nierzadko polemizujące z tezami opublikowanych wcześniej prac oryginalnych.

W epoce przedcyfrowej uzyskanie wielu z powyższych informacji było skomplikowane – wymagało czasu i zachodu, a nierzadko znajomości języków obcych czy wręcz kontaktów za granicą. Wspólny wysiłek społeczności badaczy pozwalał zgromadzić tę wiedzę w jednym źródle.

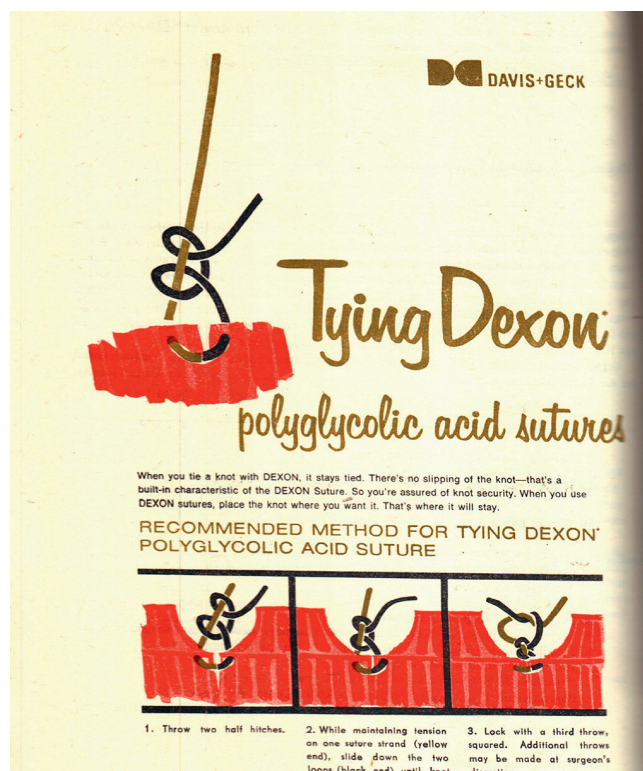
Reklama i plan

Najbardziej zaskakującym elementem wydają się jednak reklamy – zarówno krajowych producentów sprzętu medycznego, jak i zagranicznych koncernów (amerykańskich – np. 3M, brytyjskich, zachodnoniemieckich); w instrukcjach dla autorów nazywano je informacjami handlowymi (ryc. 9). Materiały promocyjne polskich zakładów publikowano w kilku językach, co świadczy o tym, że międzynarodowy obieg czasopisma był faktem. Paradoksalnie, reklamy zniknęły z czasopisma w połowie lat 90., czyli wraz z wolnorynkowymi przemianami. Wyraźniej też zaznaczała się obecność samego zespołu redakcyjnego – ukazywały się relacje z jego posiedzeń, a w 1976 roku

Ryc. 8. Forma z żywicy epoksydowej do odlewania protez dłoni z PVC oraz proteza odlana za jej pomocą – typowa tematyka w „Tworzywach Sztucznych w Medycynie” i wczesnych rocznikach „Polimerów w Medycynie”

Fig. 8. An epoxy mold for casting PVC hand prostheses and a prosthesis made using this mold – typical topic in „Plastics in Medicine” and early issues of „Polymers in Medicine”

Ryc. 9. Jedna z reklam (zwanych wówczas informacjami handlowymi) zamieszczonych w numerze 1/1973 „Polimerów w Medycynie” – anglojęzyczna reklama nieistniejącej już amerykańskiej firmy Davis & Geck

Fig. 9. One of the advertisements (then called „trade information”) in „Polymers in Medicine” 1/1973 – an English-language advertisement of the now-defunct company Davis & Geck from the USA

nawet skromny fotoreportaż. Można też dostrzec, że prace redakcji były precyzyjnie planowane – wczesne numery z lat 70. zawierają informacje o nadesłanych artykułach, które dopiero przechodzą recenzję, a na ostatniej stronie okładki prezentowano zapowiedź kolejnego numeru. W tym okresie zdarzały się też numery tematyczne w obrębie zwykłej numeracji zeszytów, a nie tylko jako suplementy. Redaktorzy zatem nie tylko zbierali i oceniali teksty, ale też planowali na co najmniej pół roku do przodu.

Suplementy i gospodarka niedoboru

W latach 70. „Polimery w Medycynie” współpracowały z polskimi zakładami produkującymi różnego typu materiały medyczne – m.in. kleje i opatrunki. W latach 1976–1977 roku wydano trzy zeszyty-suplementy przygotowane we współpracy z zakładami „Polfa” – pierwszy zawierał artykuły o nowo wówczas wprowadzonym na rynek polskim kleju tkankowym „Chirurcoll”, drugi był plonem zorganizowanej przez „Polfę” konferencji o klejach tkankowych, trzeci zaś – konferencji o zastosowaniu PVC w medycynie. Kryzys gospodarczy, który ogarnął PRL w drugiej połowie lat 70., uwidocznił się w spadającej częstotliwości wydawania czasopisma – wynikało

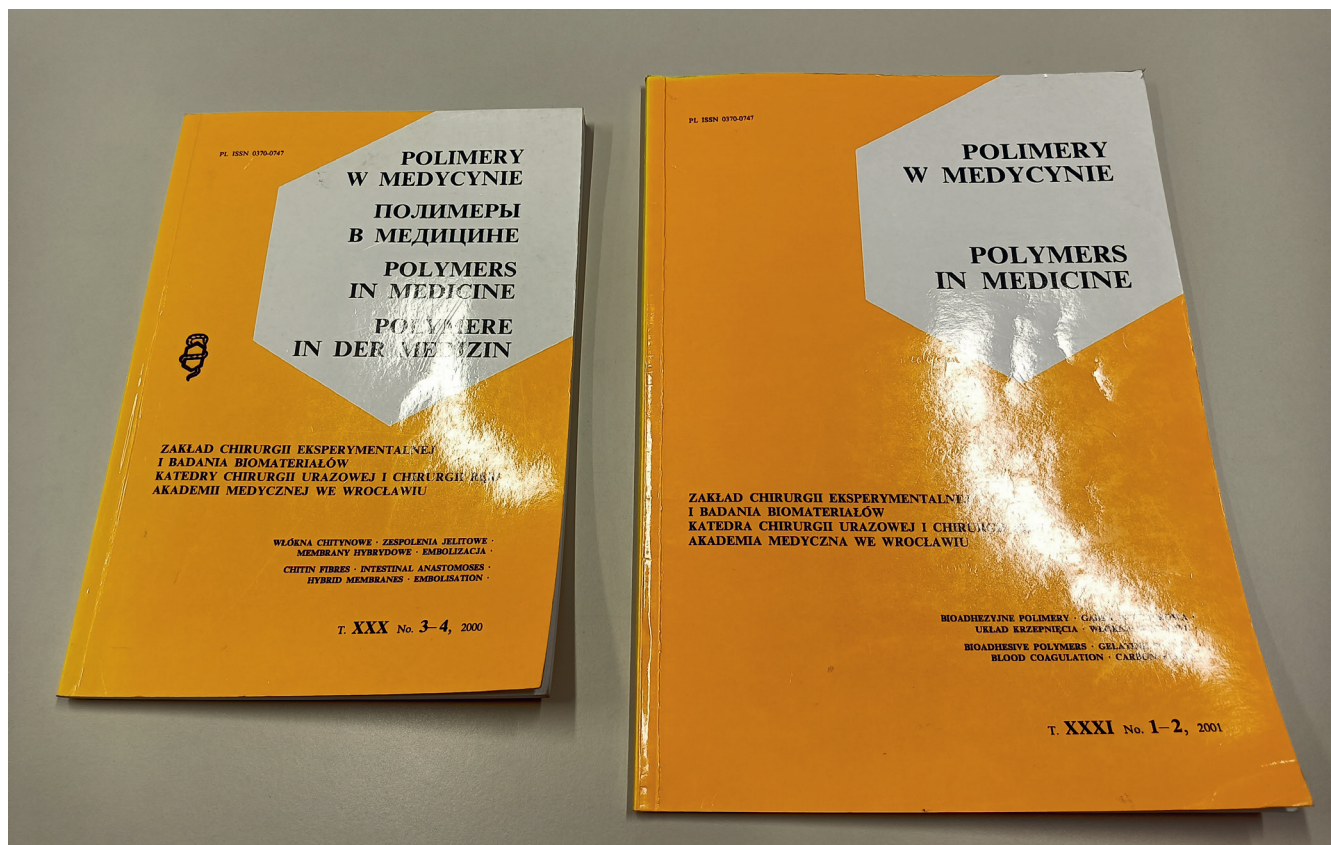
to, co warto podkreślić, z ograniczeń przydziału papieru i wielorakich problemów w branży drukarskiej, nie zaś z braku materiałów do publikacji. W latach 1981–1983 i 1985–1989 wydawano dwa łączone numery (1–2 i 3–4), a w 1984 roku wyszedł tylko jeden numer (1–4), który w dodatku trafił do odbiorców dopiero wiosną 1985 roku. Po upadku komunizmu problemem stało się raczej finansowanie – w 1990 roku także wyszedł tylko jeden łączony zeszyt, a aż do 2003 roku publikowano dwa łączone numery co pół roku. Rosnąca liczba czasopism naukowych sprawiła zaś, że po 1990 roku liczba nadsyłanych manuskryptów zaczęła spadać – czasopismo wyraźnie „schudło” w drugiej połowie lat 90., a od 2015 roku jest wydawane jako półrocznik. Jednocześnie wymusza to jednak surowszą selekcję nadsyłanych manuskryptów.

Kto tu dowodzi?

Profesor Kuś stał na czele zmieniającego się zespołu redakcyjnego przez 25 lat (a wliczając poprzednie czasopismo – 32 lata), aż do śmierci – zmarł nagle 16 lipca 1996 roku w wieku 71 lat. Zastąpił go ówczesny zastępca redaktora naczelnego – prof. Roman Rutowski, specjalizujący się w mikrochirurgii i chirurgii ogólnej, który w 1995 roku przejął od prof. Kusia kierownictwo Katedry i Kliniki Chirurgii Urazowej AM. On także sprawował tę funkcję do śmierci (zmarł 12 czerwca 2013 roku w wieku 66 lat). W 2013 roku na stanowisko to została powołana prof. Magdalena Krajewska, która jednak w 2018 roku musiała zrezygnować z uwagi na objęcie funkcji kierownika Katedry i Kliniki Nefrologii i Medycyny Transplantacyjnej. Profesor Krajewska w piśmie do rektora sama zasugerowała prof. Mariusza Kusztalę, który dokończył za nią kadencję (prof. Krajewska była powołana do 2020 roku). Wreszcie, od początku 2021 roku, „Polimerami w Medycynie” kierują prof. Witold Musiał z Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu oraz dr hab. Konrad Szustakiewicz z Politechniki Wrocławskiej.

Forma i zmiana

Zmieniała się też postać czasopisma. „Tworzywa Sztuczne w Medycynie” były w latach 1964–1969 wydawane w formacie A4, natomiast „Polimery w Medycynie” miały od początku bardziej kieszonkowy format B5. Wpływało to też na trwałość, gdyż mniejsze składki po 16 stron można było łączyć oprawą szytą nicią z miękką okładką tekturową (tzw. oprawa broszurowa) – zszywanie metalowymi zszywkami, dawniej częste w tygodnikach i miesięcznikach, jest mniej trwałe, a format A4 nie mieści się na wielu regałach. Zwraca uwagę sam layout czasopisma – wyglądało ono zdecydowanie bardziej jak książka niż czasopismo (współcześnie taką postać periodyku spotkać można w przypadku niektórych czasopism humanistycznych). Do formatu A4

Ryc. 10. Zmiana formatu „Polimerów w Medycynie” z B5 do A4 i zastąpienie czterojęzycznego tytułu przez tytuł w dwóch językach z początkiem roku 2001

Fig. 10. A change of format of „Polymers in Medicine” from B5 to A4, and reducing the number of languages in which the title is given from four to two, beginning from the 1–2/2001 issue

powrócono w 2001 roku (ryc. 10) z uwagi na standaryzację w drukarniach – druk czasopism, zwłaszcza w niewielkich nakładach, w formacie innym niż A4 stał się po prostu droższy (w tym okresie wiele czasopism różnego typu znanych z nietypowych formatów po prostu zniknęło z rynku). Mniej więcej w tym samym czasie „Polimery w Medycynie” zaczęły też – początkowo nieśmiało – wkraczać w cyberprzestrzeń. W numerze 1–2/2001 po raz pierwszy podano redakcyjny e-mail, a w instrukcjach dla autorów pojawił się wymóg nadsyłania artykułu w pliku Word na dyskietce. Nie udało się ustalić, od kiedy istnieje podstrona „Polimerów w Medycynie” na stronie internetowej uczelni, natomiast jasne jest, że elektroniczne wydanie czasopisma – od początku w trybie *open access* – jest na niej umieszczane od początku 2009 roku. Od 1 stycznia 2017 roku wersją pierwotną wszystkich opublikowanych artykułów jest wersja elektroniczna, a wersja drukowana jest przeznaczona głównie dla bibliotek, które wymagają egzemplarza obowiązkowego.

W językach mówimy stu

Ważnym wskaźnikiem przemian w polskim piśmiennictwie naukowym w ciągu ostatnich 50 lat są języki, w których publikowano na łamach „Polimerów w Medycynie”.

Obecnie tytuł czasopisma jest dwujęzyczny – tak właśnie jest ono zarejestrowane w sądzie. Gdy jednak spojrzymy na okładkę w zeszytach z lat 1971–2000, zobaczymy tytuł w czterech językach – polskim, angielskim, niemieckim i rosyjskim. Do lat 70. znajomość angielskiego wśród naukowców nie tylko z krajów Bloku Wschodniego, ale także zachodniemieckich czy francuskich nie była wcale oczywista; z drugiej strony liczni badacze brytyjscy i amerykańscy znali tylko ojczysty angielski, a radzieccy – rosyjski (który był ich językiem ojczystym lub nie; zdarzało się też, że byli w stanie czytać po polsku, gdyż w naszym kraju cenzura była nieco łagodniejsza). W krajach RWPG nie byli rzadkością specjaliści znający w stopniu umożliwiającym uczestnictwo w nauce francuski, niemiecki lub rosyjski – ale nie angielski. Ten ostatni stał się *lingua franca* dopiero w następstwie II wojny światowej i w wielu krajach wśród osób wykształconych wciąż dominowała znajomość francuskiego. Profesor Kuś i jego współpracownicy zdecydowali się na radykalne z dzisiejszego punktu widzenia, a wówczas często praktykowane rozwiązanie i stworzyli czasopismo wielojęzyczne. Instrukcja dla autorów z pierwszego numeru „Polimerów w Medycynie” z 1971 roku stanowi nawet, że artykuły można nadsyłać „w dowolnym języku”, ale teksty w bardziej egzotycznych językach albo nigdy nie nadeszły, albo nie zdecydowano się na ich publikację. W „Tworzywach Sztucznych w Medycynie” ukazywały się teksty po

СОДЕРЖАНИЕ		SOMMAIRE	
НАУЧНЫЕ СООБЩЕНИЯ И ОЦЕНКИ		TRAVAUX ORIGINAUX ET ÉVALUATIONS	
Бинасик Р., Куш Г.: Модификация аллопластических операций при крупных грыжах живота в рубце	3	Binasik R., Kuś H.: Opération alloplastique modifiée dans les hernies abdominales récidivantes géantes	3
Добrzecki W., Стапczyńska-Купчак К.: Резервуары для мочи	5	Dobrzecki W., Stapczyńska-Kupczak K.: Poches urinaires en matières plastiques	5
Болевский К., Рычты Б.: Новый метод изготовления иодофоров на основе поливинилового спирта в твердой фазе	9	Bolewski K., Rychty B.: Procédé nouveau pour la production de iodifères à partir d'alcool polyvinyle solide	9
Хадзыпаняготи Д., Кубасик А.: Использование отечественных синтетических и естественных латексов для ин'инирования артериальной системы головного мозга	13	Chadzypanagiotis D., Kubasik A.: Utilisation de latex synthétiques et de latex naturels polonais pour l'injection des vaisseaux cérébraux	13
Лебедев Л., Кукруз Я., Куш Г., Плоткин Л.: Хирургические нити из синтетических материалов выпускаемых промышленностью Советского Союза	17	Lebedew L., Kukuruz J., Kuś H., Plotkin L.: Sutures chirurgicales en matières plastiques de production soviétique	17
Олеарчик Я.: Комплекты из синтетического материала для однократного взятия крови используемые донорскими станциями	21	Olearczyk J.: Les nécessaires à prélèvement de sang en matières plastiques à utilisation unique dans la pratique d'un centre de transfusion	21
Куш Г., Стапczyńska-Купчак К.: Разлитый гнойный перитонит излечиваемый пропластыванием	25	Kuś H., Stapczyńska-Kupczak K.: Péritonite purulente diffuse et rinçage du péritoine avec appareillage pour le traitement aspiratif de plaies	25
Куш Г.: Комплект REDI-VAC для излечения ран в вакууметрической среде производства ZIMMER ORTHOPAEDIC	27	Kuś H.: Appareillage pour drainage aspiratif des plaies Redi-Vac (production Zimmer Orthopaedic). Évaluation clinique	27
Куш Г.: Комплекты для отсасывания полости плевры производства Chesebrough Pond's	31	Kuś H.: Ensemble pour drainage aspiratif fermé de la cavité thoracique (Production Chesebrough Pond's). Évaluation clinique	31
Куш Г.: Полиамидные хирургические нити производства VIS-Kunststoffwerke	33	Kuś H.: Sutures chirurgicales Supramid-Extra (VIS — Kunststoffwerke). Rapport clinique préliminaire	33
Добrzecki W., Куш Г.: Внешние (контактные) катетеры для мочи	35	Dobrzecki W., Kuś H.: Cathéter externe et cathéter de Texas (Production Chesebrough Pond's). Information	35
ОЦЕНКА КНИГ: Nockemann P.: Die Chirurgische Naht (Хирургический шов)	37	REVUE DE LIVRES: Nockemann P.: Die chirurgische Naht (La suture chirurgicale)	37
ИНФОРМАЦИЯ	38	Congrès International: Utilisation de matières plastiques en médecine	38
Коммюнике о Международной Конференции Стран СЭВ на тему: Применение Синтетических Материалов в Медицине	20	Varsovie, 27—31 Octobre, 1969	20
Варшава, 28-31 октября 1969 г.			
CONTENTS		INHALTSVERZEICHNIS	
SCIENTIFIC REPORTS AND EVALUATIONS		ORIGINALBERICHTE UND BEURTEILUNGEN	
Binasik R., Kuś H.: Modification of the alloplasty in large incisional abdominal hernias	3	Binasik R., Kuś H.: Modifizierte alloplastische Operation bei grossen postoperativen Bauchbrüchen	3
Dobrzecki W., Stapczyńska-Kupczak K.: Urinary drainage bags	5	Dobrzecki W., Stapczyńska-Kupczak K.: Urinbeuteln	5
Bolewski K., Rychty B.: A new method of manufacture of iodophors based on the polyvinyl alcohol in the solid state	9	Bolewski K., Rychty B.: Eine neue Herstellungsmethode von Iodophoren auf Polyvinyl-Alkohol-Basis im festen Zustand	9
Chadzypanagiotis D., Kubasik A.: Polish synthetic and natural latex for studies of the cerebral vascular system	13	Chadzypanagiotis D., Kubasik A.: Anwendung von polnischen synthetischen und natürlichen Latexen für anatomische Studien von cerebralen Gefässen	13
Lebedew L., Kukuruz J., Kuś H., Plotkin L.: Plastic surgical threads of Soviet production	17	Lebedew L., Kukuruz J., Kuś H., Plotkin L.: Chirurgisches Kunststoffnahtmaterial produziert in der Sowjetunion	17
Olearczyk J.: Modern plastic donor sets for one use in the praxis of the blood bank centers	21	Olearczyk J.: Kunststoffblutabnahmegeräte einmaliger Anwendung in der Blutbankpraxis	21
Kuś H., Stapczyńska-Kupczak K.: Peritoneal dialysis in acute suppurative peritonitis	25	Kuś H., Stapczyńska-Kupczak K.: Acute eitrige Peritonitis mit Durchspülung behandelt	25
Kuś H.: Wound closed suction drainage with Redi-Vac — Apparatus (Zimmer Orthopaedic). Clinical evaluation	27	Kuś H.: Wundaspiration mit Hilfe von Redi-Vac-Apparat (Zimmer Orthopaedic). Klinische Bewertung	27
Kuś H.: Closed thoracic suction drainage with the Chesebrough Pond's Unit. Clinical evaluation	31	Kuś H.: Aspiration der Thoraxhöhle mit Hilfe vom Chesebrough Pond's Gerät. Klinische Bewertung	31
Kuś H.: Surgical sutures Supramid-Extra (VIS — Kunststoffwerke). Preliminary clinical report	33	Kuś H.: Chirurgisches Nahtmaterial aus Supramid-Extra (VIS — Kunststoffwerke). Vorläufige Mitteilung	33
Dobrzecki W., Kuś H.: External catheter and Texas catheter (Chesebrough Pond's production). Information	35	Dobrzecki W., Kuś H.: Externaler und Texas Katheter (Chesebrough Pond's). Information	35
BOOK REVIEW: Nockemann P.: Die chirurgische Naht (The surgical suture)	37	BUCHBESPRECHUNG: Nockemann P.: Die chirurgische Naht	37
INFORMATION	38	INFORMATIONEN	38
International Congress: Plastic materials used in medicine	20	Internationaler Kongress: Anwendung von Kunststoffen in der Medizin	20
Warsaw, 27—31 October, 1969		Warszawa, 27—31 October, 1969	

Wroclawska Drukarnia Naukowa Zam. 68/69 - 500 - J - 6

Ryc. 11. Obcojęzyczny (w czterech językach) spis treści „Tworzyw Sztucznych w Medycynie” w numerze 4/1969

Fig. 11. Table of contents in four languages in „Plastics in Medicine” 4/1969

polsku i rosyjsku, a towarzyszyły im streszczenia po rosyjsku lub po polsku (w przypadku artykułów po rosyjsku), angielsku i francusku (ryc. 11). „Polimery w Medycynie”

były zaś przez pierwszych 15 lat istnienia konsekwentnie czterojęzyczne – artykuły po polsku, angielsku, rosyjsku i niemiecku, i streszczenia w pozostałych językach. Partie

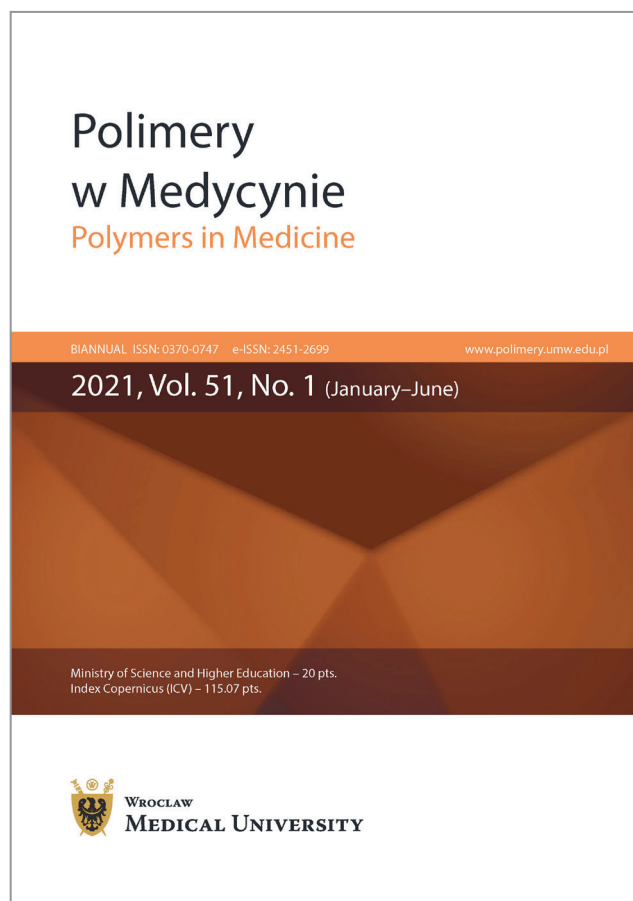
po rosyjsku wyglądały szczególnie stylowo, gdyż w alfabecie cyrylicy obowiązuja nieco odmienne reguły składu – jest on na ogół gęstszy, z mniejszym kerningiem (odstępami między literami). Stosowano też inny, bardziej pasujący krój pisma, a nie cyrylicą wersję kroju, którym złożono teksty w alfabecie łacińskim. Z czasem jednak coraz większą rolę zaczął odgrywać angielski i tylko uczeni z ZSRR długo stawiali temu opór. Język niemiecki znika z kart „Polimerów w Medycynie” począwszy od numeru 1–2/1986, choć czterojęzyczny tytuł na okładce zachowano do końca 2000 roku. Ostatnie prace po rosyjsku pojawiają się pod koniec lat 80., ale spis treści i abstrakty w tym języku znikają dopiero w numerze 3–4/1997. Od tego czasu jesteśmy czasopismem dwujęzycznym – początkowo po polsku i po angielsku, teraz już praktycznie wyłącznie po angielsku – jedynie pracom napisanym przez polskich autorów mogą towarzyszyć polskojęzyczne abstrakty. Z jednej strony jest to naturalny skutek globalizacji nauki, z drugiej strony jako osobie znającej także niemiecki i trochę rosyjski pozostaje mi westchnąć nad utratą takiego bogactwa.

Długie trwanie

Od dawna nie żyją już wszystkie osoby zaangażowane w stworzenie „Polimerów w Medycynie”, a najmłodszy autorzy artykułów z wczesnych roczników czasopisma przekroczyli siedemdziesiątkę. „Polimery w Medycynie” funkcjonują już praktycznie wyłącznie w Internecie – w każdej chwili i za darmo mają do nich dostęp badacze z Europy, USA, Chin, Indii czy Afryki Subsaharyjskiej. Jesteśmy jednak wciąż tym samym czasopismem – profesjonalnym i przybliżającym badaczom ważne osiągnięcia innych badaczy. Pięćdziesiąt lat temu sekretarz redakcji, mgr Joanna Borucka, potrafiła dzwonić do zalegających z korektą autorów na domowy telefon – a zmotywowani przez nią spóźnialscy przywozili „szczotki” z naniesionymi poprawkami syrenami, wartburgami czy dużymi fiatami. Pięćdziesiąt lat później piszący te słowa wysłała autorowi z Kioto sprawdzony artykuł. U mnie jest 15.00, u autora 22.00. Po godzinie przychodzi odpowiedź:

- Everything is OK. Thank you so much, Mr. Editor. One problem less. I can go to bed now. A long day closes.
- How is it now in Kyoto?
- Peaceful. The street is empty, I can hear the cicadas and it's a little foggy.

Gdzieś w Kioto zmęczony japoński lekarz zamyka laptopa i kładzie się spać. Gdzieś we Wrocławiu zmęczony polski redaktor zamyka laptopa i idzie na spacer z córką.

Ryc. 12. Współczesna okładka „Polimerów w Medycynie”

Fig. 12. Modern cover of „Polymers in Medicine”

Artykuł powstał na podstawie analizy archiwalnych egzemplarzy „Tworzyw Sztucznych w Medycynie” i „Polimerów w Medycynie” dostępnych w Bibliotece Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. Dziękuję pracownikom biblioteki – szczególnie Czytelni Czasopism – za pomoc i życzliwość. Konsultacją przy zapoznawaniu się z materiałami w języku rosyjskim służyła dr Ija Sudopłatowa.

References

1. *Tworzywa Sztuczne w Medycynie* 1964–1969.
2. *Polimery w Medycynie* 1971–2020.
3. Kalińska D, Kuś H, Zwinogrodzki J, red. *Tworzywa sztuczne w medycynie*. Warszawa, Polska: Wydawnictwa Naukowo-Techniczne; 1970.
4. Nikoljukin AN, red. Редактирование. Литературная энциклопедия терминов и понятий [Redaktirowanie. Litieraturnaja encikłopedija terminow i poniatij]. Moskwa, Rosja: Instytut Informacji Naukowej Nauk Społecznych Rosyjskiej Akademii Nauk; 2001:865–1596.